

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Coleoptera (skalbaggar), **Familj:** Ptinidae (trägnagare), **Släkte:** *Anitys*, **Art:** *Anitys rubens* (Hoffmann, 1803) **Synonymer:** *Anitys cognata* (Mulsant & Rey, 1864)

Kännetecken

En 2,5 mm lång, rund och mycket klumpigt byggd, rödbrun blank skalbagge med korta ben och antenner. Vid störning kan djuret rulla ihop sig till ett nästan runt klot med benen infällda i fåror på kroppens undersida.

Utbredning och status

Utbredd från Skåne till Västmanland och Värmland. Arten är även påträffad i Danmark samt i Mellan- och Sydeuropa.

Ekologi

Larvutvecklingen sker i rödmurken ved i grova, gamla ekar med svampangripna stampartier. Larven kan uppträda i täta aggregationer. Ofta är det oxtungsvamp eller svavelticka som skapar den talgartade ved i vilken arten lägger sina ägg. Ibland kan angrepp påträffas i veden som omger de rötade och ihåliga baserna av grova grenar. Egendomligt nog tycks de fullbildade skalbagarna ofta ej lämna puppkamrarna. Under inventeringar med fönsterfällor kring gamla ihåliga ekar i 80 områden i Östergötland fångades endast en individ, vilket indikerar att arten mycket sällan flyger. Larvutvecklingen tycks ta ett år och den fullbildade skalbaggen kläcks på försommaren. *A. rubens* förekommer ofta tillsammans med de närbesläktade arterna *Dorcatoma chrysomelina* och *D. flavicornis*, vilka har en liknande biologi.

Hot

De gamla rötsvampangripna ekar som arten är beroende av blir allt sällsyntare såväl i skogslandskapet som i det öppna jordbrukslandskapet. Dessutom har *A. rubens* tydligen betydligt högre krav på den svampangripna vedens beskaffenhet än sina nära släktingar, varför man oftast endast hittar få och begränsade angrepp av arten i något enstaka träd trots att många andra träd i omgivningen ser passande ut. Risken finns att det kan uppstå kontinuitetsbrott i födotillgången om områdena med för arten lämplig miljö är för små. Ett annat långsiktigt problem är ett generationsglapp i vissa trädbestånd som i framtiden kan leda till brist på lämpligt substrat.

Åtgärder

Det är viktigt att vi bevarar alla bestånd med gamla hålekar i både skogslandskapet och det öppna jordbrukslandskapet. Nedfallna grova ekgrenar bör sparas i beteshagar, parker och trädgårdar. Likaså bör gamla vidkroniga ekar frihuggas om de står inväxta i tätare skog. En långsiktig planering för att rekrytera ekar ur yngre generationer till att bli framtida gammelekar på en del av lokalerna är också av stor vikt.

Litteratur

Hansen, V. 1964. Fortegnelse over Danmarks biller. *Entom. Meddel.* 33: 301.

Jansson, N. 2006. Vedlevande skalbaggar, myror och klokrypare på gamla ädellövträd i Östergötland. Rapport 2006:13. Länsstyrelsen Östergötland.

Palm, T. 1953. Anteckningar om svenska skalbaggar. VII-VIII. *Ent. Tidskr.* 74: 177–179.

Palm, T. 1959. Die Holz- und Rindenkäfer der süd- und mittelschwedischen Laubbäume. *Opusc. Ent. Suppl. XVI*: 281–282.

Författare

Bengt Ehnström 1999. Rev. Nicklas Jansson 2007. © ArtDatabanken, SLU 2007.